

بررسی هانشان می دهد التهاب آفرینی در بازار ارز و افزایش قیمت دلار یکی از اصلی ترین اهداف تحریم‌های آمریکاست

صنایع ارز آور، خط مقدم مقابله با تحریم

تحریم صنایع نفتی، فولادی و پتروشیمی به عنوان ارز آور ترین صنایع کشورمان نشان از برنام‌هویژه دشمنان ایران برای افزایش قیمت ارز و سپس تورم فراینده دارد

اقتصادی

سه‌شنبه ۳۱ خرداد ۱۴۰۱
وطن امروز | شماره ۲۵۱۲

تحریم‌های جدید چقدر واقعی است؟

سیدمحمدعلی خطیبی، مدیر اسبق امور بین‌الملل شرکت ملی نفت ایران و کارشناس دیپلماسی انرژی چند روز پس از اعمال تحریم‌های پتروشیمی در گفت‌وگو با یکی از رسانه‌ها گفت: «تحریم‌های جدید آمریکا چیز تازه‌ای برای صنعت پتروشیمی ایران نیست و تاثیری نیز بر رویکرد و تجارت خارجی این صنعت نخواهد داشت.»

او معتقد است تحریم‌ها تاکنون عملاً تمام صنعت را در بر گرفته است و با اشاره به تحریم‌های شبکه بانکی که خود به تنهایی واردات، صادرات و خریدها را درگیر می‌کند، گفت: «چنین تحریم‌هایی نمی‌تواند چیز جدیدی باشد. این تحریم‌ها از گذشته هم وجود داشته است. در واقع تحریم‌های کلی وجود داشته که همه صنایع را عملاً در بر می‌گرفته و حالا آن را جزء به جزء کرده‌اند و به پتروشیمی و فولاد و... تقسیم می‌کنند.»

خطیبی در ادامه درباره واکنش ایران به این تحریم‌ها اظهار داشت: «کشوری تحریم می‌شود دست روی دست نخواهد گذاشت و تلاش می‌کند کارهای خود را انجام دهد. هیچ کشوری با تحریم تسلیم نمی‌شود؛ هر کشوری که تحریم می‌شود تلاش‌های خود را برای پیدا کردن راه‌هایی برای دور زدن تحریم‌ها انجام می‌دهد. او با اشاره به تحریم شرکت‌های واسطه گفت: «کشوری که تحت تحریم باشد، از هر ابزاری نتواند استفاده می‌کند تا تحریم‌ها را خنثی کند. اگر شما یک ابزار را از او بگیرید، سراغ یک ابزار دیگر می‌رود. این واسطه نشد، یک واسطه دیگر می‌یابد. اینگونه نیست که فرض کنیم فقط یک یا ۲ واسطه وجود داشته باشد و با تحریم کردن آنها دست کشور تحریم‌شده خالی شود، بلکه کشور تحت تحریم هم سراغ واسطه‌ها و ابزارهای دیگر می‌رود.»

مدیر اسبق امور بین‌الملل شرکت ملی نفت ایران در ادامه افزود: «به هر حال پس از این همه سال تحریم این تجربه را پیدا کرده‌ایم که اگر امروز این ابزار ما را تحریم کردند، سراغ ابزار دیگری برویم و تجربیات کافی در این باره وجود دارد.» خطیبی معتقد است تحریم‌های تازه، چیز جدیدی برای صنعت پتروشیمی ایران ندارد، زیرا همه بخش‌های اقتصاد ایران، همه صنعت نفت و از جمله آن صنعت پتروشیمی از قبل تحت تحریم بوده‌اند. او با ذکر مثالی در این باره گفت: «فرض کنید زمانی که صنعت نفت ما را تحریم کردند، تمامی آن را تحریم کرده‌اند. حالا ۲ هفته بعد بگویند پالایش و پخش صنعت پتروشیمی ایران کرده‌اند چه می‌شود؟ پالایش و پخش نفت ما را تحریم می‌کنند، چند روز بعد هم بگویند شرکت ملی گاز را تحریم می‌کنیم و چند هفته بعد بگویند فلان قاره را تحریم می‌کنیم. شاید این تحریم‌ها به ظاهر تازه باشد اما زمانی که صنعت نفت تحریم شد، عملاً همه اینها تحریم شدند و حالا برای آنکه حرف تازه‌ای برای گفتن داشته باشند، این تحریم‌ها را ریز می‌کنند. این تحریم‌های جدیدی که برای صنعت پتروشیمی اعلام کرده‌اند هم همین‌طور است.»

ایران باید به دنبال تجارت با کشورهای مستقل باشد

کارشناس حوزه دیپلماسی انرژی، تحریم‌های جدید آمریکا علیه صنعت پتروشیمی را به ترتیب با روند مذاکرات احیای توافق هسته‌ای می‌داند و می‌گوید: «حالا که مذاکرات در حال نزدیک شدن به نتیجه است، طرفین سعی می‌کنند امتیازات بیشتری بگیرند. آمریکا هم که این تحریم‌ها را اعمال کرده، هر چقدر به توافق نزدیک‌تر شویم، تلاش می‌کند امتیازات بیشتری بگیرد و امتیازات کمتری بدهد. حالا آنها هم با اینگونه اقداماتی می‌خواهند امتیاز کمتری بدهند و فشارها را افزایش دهند. این امر چندان عجیب نیست و از قبل هم قابل پیش‌بینی بوده است.» خطیبی همچنین خاطرنشان کرد: «برای تجارت در بازارهای صادراتی و وارداتی انرژی و پتروشیمی باید به دنبال همکاری با کشورهای مستقل باشیم که قابل اعتماد و برای تجارت امن باشند، نه مانند برخی کشورها که تحت فشار آمریکا هستند، تا تجارت با ایران بکشند.» وی با اشاره به بحران انرژی در جهان و بالاخص در آمریکا عنوان کرد: «قیمت بنزین در آمریکا به اوج تاریخی خود رسیده و با بالا رفتن فشار قیمت‌ها و نارضایتی‌های عمومی، ایالات متحده برای حل این بحران باید تصمیماتی بگیرد. خطیبی در پایان با اشاره به سیاسی کردن بازار انرژی توسط آمریکا، تحریم‌ها علیه صنعت پتروشیمی ایران را اینگونه توصیف کرد و با مثالی از رویکرد مشابه آنها در بازار گفت: «آمریکا الان در حال مذاکره با ونزوئلا برای افزایش صادرات نفت است اما برای کنترل واقعی بازار به بازگشت ایران به بازار نیاز است. در واقع، این نتیجه تحریم‌های خود آنان است که با سیاسی کردن بازار انرژی به این نقطه رسیدند و باید از این رویکرد خود دست بکشند.»

وابسته بودن ایران به سازوکارهای مالی بین‌المللی تحت نفوذ آمریکا و دلار آمریکا به عنوان پول جهانی بوده، امری که اساساً این قدرت را به آمریکا می‌دهد تا بتواند اینگونه تحریم‌ها را علیه کشورها اعمال کند. به همین واسطه بعد از جنگ دوم جهانی تاکنون سازوکارهای مالی مختلفی بر دنیا حاکم شده که تماماً زیر سلطه آمریکا قرار دارد و کشورهای مختلف برای تجارت بین‌المللی چاره‌ای جز تبعیت از آنها نداشته و ندارند.

۲۰۱۱ تا ۲۰۱۵ علیه ایران وضع شد و موجب کاهش چشمگیر فروش نفت کشورمان - به عنوان اصلی‌ترین منبع درآمد دولت- و بروز بحران‌های اقتصادی از جمله افزایش نرخ ارز و تورم افسارگسیخته شد. سال ۲۰۱۲ بود که ایالات متحده ابتدا بانک مرکزی ایران را تحریم کرد و سپس اتحادیه اروپایی به این روند ملحق شد و تحریم‌های نفتی علیه ایران را اعمال کرد. این امر سبب شد بیش از

نیمی از صادرات ایران در مدت حدود ۶ ماه کاهش یابد. بلافاصله پس از این امر بود که ارزش پول کشورمان سقوط کرد و درآمدهای نفتی دولت نیز حدود ۵۰ درصد کاهش یافت.

تحریم تمام فلزات صادراتی

همچنین سه ماهه ۲۰۱۹ دونالد ترامپ با صدور یک فرمان اجرایی، صنایع فولاد، آهن، مس و آلومینیوم ایران را تحریم کرد. این فرمان به کشورهای دنیا هشدار می‌داد ورود فولاد و سایر فلزات ایرانی به بنادرشان دیگر قابل قبول نیست. در ادامه این مسوچ تحریم‌ها، دفتر کنترل دارایی‌های خارجی وزارت خزانه‌داری آمریکا (OFAC)، خرداد ۱۳۹۸ طی بیانیه‌ای اعلام کرد ایالات متحده آمریکا شرکت صنایع پتروشیمی خلیج فارس و ۳۹ زیرمجموعه و نمایندگان آن در خارج از ایران را در فهرست سیاه قرار داده است. وزارت خارجه آمریکا همچنین در همان زمان، دستسور تحریم بخش عمرانی ایران را صادر کرد، پیش از این نیز این صنعت زیر عنوان حقوق بشری تحریم بود.

۲۰۱۱ تا ۲۰۱۵ علیه ایران وضع شد و موجب کاهش چشمگیر فروش نفت کشورمان - به عنوان اصلی‌ترین منبع درآمد دولت- و بروز بحران‌های اقتصادی از جمله افزایش نرخ ارز و تورم افسارگسیخته شد. سال ۲۰۱۲ بود که ایالات متحده ابتدا بانک مرکزی ایران را تحریم کرد و سپس اتحادیه اروپایی به این روند ملحق شد و تحریم‌های نفتی علیه ایران را اعمال کرد. این امر سبب شد بیش از نیمی از صادرات ایران در مدت حدود ۶ ماه کاهش یابد. بلافاصله پس از این امر بود که ارزش پول کشورمان سقوط کرد و درآمدهای نفتی دولت نیز حدود ۵۰ درصد کاهش یافت.

درست است که موج قبلی تحریم‌ها نیز تأثیرگذار بود اما از اواسط سال ۲۰۱۲ بود که با قطع صادرات نفتی ایران و بیرون راندن ایران از شبکه بانکی بین‌المللی موسوم به سوئیفت، ایران بشدت دچار مشکل شد. این اقدامات بخش مهمی از تشدید جنگ مالی با ایران بود.

به واسطه این قانون علاوه بر ممنوعیت معامله با بانک مرکزی ایران و مسدود کردن دارایی‌های دولت و همه نهادهای مالی ایران، بانک‌ها و مؤسسه‌های مالی که در نقل‌وانتقال پولی حاصل از فروش نفت ایران نقش دارند، هدف تحریم همه‌جانبه آمریکا قرار گرفتند و از نظام مالی آمریکا اخراج شدند.

در ابتدای امر بانک مرکزی ایران و همه بانک‌های بزرگ کشور تحت تحریم قرار گرفتند، یعنی هر گونه تجارت شرکت‌ها و افراد با بانک‌های ایرانی ممنوع شد و در صورت انجام، تحریم این کشورها از سوی آمریکا را در پی دارد. همچنین بخش زیادی از دارایی‌های کشور که در بانک‌های خارجی قرار داشت، در پی تحریم‌ها بویژه تحریم بانک مرکزی از دسترس خارج شد و بخش‌های دیگر نیز به حکم قضایی بلوکه می‌شود.

تحریم صنایع پیشران و فولادی‌ها

موج دوم تحریم‌ها اما پس از خروج ایالات متحده آمریکا از برجام رقم خورد؛ موج جدیدی که از آن به عنوان فشار حداکثری نام برده می‌شود؛ تحریم‌هایی که میان سال‌های ۹۷ تا ۹۹ در زمان ریاست جمهوری دونالد ترامپ علیه ایران اعمال شد؛ تحریم‌هایی که به شکل هدفمند صنایع خودرودی، فولادی و سایر صنایع پیشران کشور و رزاور را هدف قرار می‌داد. در واقع پس از خروج یکجانبه آمریکا از برجام در سال ۹۷ بود که وزارت خزانه‌داری آمریکا تحریم‌های مربوط به خرید، تامین یا انتقال فلزاتی نظیر گرافیت، فلزات خام یا نیمه‌خام مانند آهن، زغال‌سنگ، همچنین صنایع خودروسازی، نرم‌افزارهای مرتبط با فرایندهای صنعتی مورد استفاده از سوی صنایع ایران، خرید و فروش قطعات هواپیما، افتتاح حساب ریالی در خارج از مرزهای ایران، مبادله ریالی با ارقام قابل توجه، تامین مالی خارجی و چندین مورد دیگر را از حالت تعلیق خارج و در شرایط تحریم قرار داد. در این باره زمانی قیمت هر دلار آمریکا در بازار

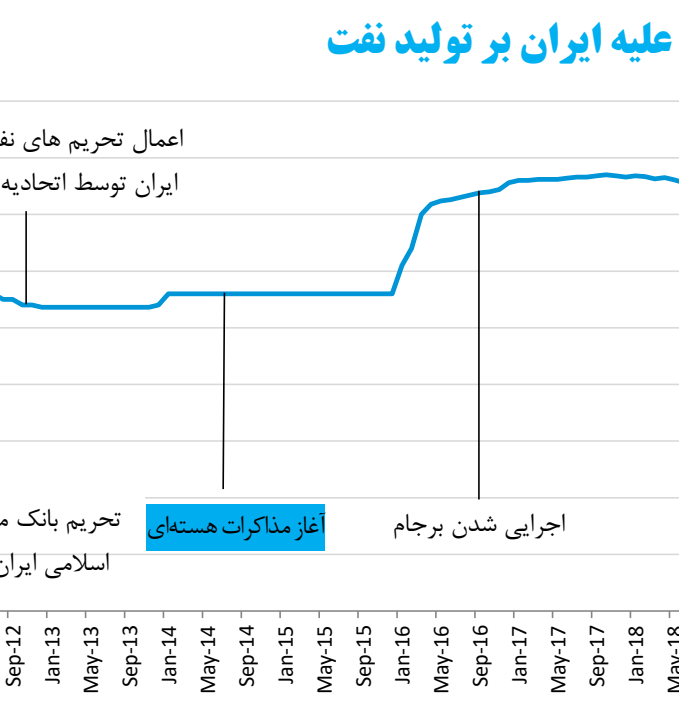
بخش بعدی تحریم‌ها، تحریم‌های ارزی بود؛ به این معنا که هیچ کشور یا بانکی (مطابق قراردادهای بین‌المللی که جهت استفاده از دلار به عنوان ارز دولت آمریکا دارد) حق دادن دلار به ایران یا پرداخت دلار در مبادلاتش با ایران را ندارد و اگر چنین اتفاقی بیفتد، شامل جرایم و تنبیهات قانونی و قضایی نقض تحریم می‌شود و عملاً از تعامل با اقتصاد آمریکا بازمی‌ماند، این در حالی است که امروز دلار ارز اصلی رایج بین‌المللی است که بسیاری از خریدهای بین‌المللی باید با آن انجام شود. همچنین استفاده از شبکه‌های انتقال الکترونیک پیام‌های مالی در سطح دنیا برای تجارت بین‌بانکی، برای ایران تحریم شد. سوئیفت، یکی از این شبکه‌های پیام‌رسانی بین‌بانکی است که استفاده از آن برای بانک‌های ایرانی ممنوع شد. نکته قابل توجه اینجاست که یکی از مهم‌ترین عواملی که منجر به اثرگذاری بیشتر تحریم‌ها علیه کشورمان شد،

علاوه بر اینها تحریم‌های شدید مالی نیز علیه کشور آغاز به کار کرد؛ شبکه بانکی سوئیفت، ستون فقرات تبادل مالی جهان، روز دوشنبه ۱۴ آبان ۱۳۹۷ گفت خدمات بانکی خود را به چندین بانک ایران، بعد از اینکه آمریکا تحریم‌های اتمی علیه تهران را تجدید کرد، به حالت تعلیق درآورده است. ۲۰ آبان ۱۳۹۷ (۲۰ نوامبر ۲۰۱۸) «استیون منوچین» وزیر خزانه‌داری آمریکا گفت سوئیفت دامن خدمات به بانک مرکزی ایران را قطع و نهادهای مالی ایران را لیست‌گذاری خواهد کرد. نکته قابل توجه این است که موج جدید تحریم‌های آمریکا علیه ایران که از سال ۹۷ آغاز شد و تاکنون هم ادامه دارد (تحریم اخیر برخی از پتروشیمی‌های کشور، بسیار هدفمندتر و جزئی‌تر است و بخش‌ها و صنایع اقتصادی پیشران کشور را هدف قرار می‌دهد. پر واضح است این تحریم‌ها، مستقیماً بر ذخایر ارزی کشورمان اثر می‌گذارد و در نتیجه مستقیماً بر ارزش پول ملی کشور موثر است. فروردین ۱۴۰۰، «مایک پمپئو» وزیر خارجه پیشین آمریکا اعلام کرد از هنگام خارج شدن از برجام و در نتیجه کارزار فشار حداکثری بیش از ۹۶ درصد ذخایر ارزی ایران، از بین رفته است. صندوق بین‌المللی پول در گزارشی اعلام کرد ذخایر ارزی در دسترس ایران از ۱۲۲.۵ میلیارد دلار در سال ۲۰۱۸ به ۴ میلیارد دلار در سال ۲۰۲۰ رسید. اگرچه با تدابیر اخیر دولت سیزدهم ذخایر ارزی کشور در سطح خوبی قرار گرفته اما تاثیر این تحریم‌ها غیر قابل انکار است.

تحریم بانک مرکزی ایران در مدت حدود ۶ ماه کاهش یافت. در صورت انجام، تحریم این کشورها از سوی آمریکا را در پی دارد. همچنین بخش زیادی از دارایی‌های کشور که در بانک‌های خارجی قرار داشت، در پی تحریم‌ها بویژه تحریم بانک مرکزی از دسترس خارج شد و بخش‌های دیگر نیز به حکم قضایی بلوکه می‌شود.

تحریم دلار

بخش بعدی تحریم‌ها، تحریم‌های ارزی بود؛ به این معنا که هیچ کشور یا بانکی (مطابق قراردادهای بین‌المللی که جهت استفاده از دلار به عنوان ارز دولت آمریکا دارد) حق دادن دلار به ایران یا پرداخت دلار در مبادلاتش با ایران را ندارد و اگر چنین اتفاقی بیفتد، شامل جرایم و تنبیهات قانونی و قضایی نقض تحریم می‌شود و عملاً از تعامل با اقتصاد آمریکا بازمی‌ماند، این در حالی است که امروز دلار ارز اصلی رایج بین‌المللی است که بسیاری از خریدهای بین‌المللی باید با آن انجام شود. همچنین استفاده از شبکه‌های انتقال الکترونیک پیام‌های مالی در سطح دنیا برای تجارت بین‌بانکی، برای ایران تحریم شد. سوئیفت، یکی از این شبکه‌های پیام‌رسانی بین‌بانکی است که استفاده از آن برای بانک‌های ایرانی ممنوع شد. نکته قابل توجه اینجاست که یکی از مهم‌ترین عواملی که منجر به اثرگذاری بیشتر تحریم‌ها علیه کشورمان شد،

تأثیر تحریم‌های بین‌المللی علیه ایران بر تولید نفت

(میلیون بشکه در روز)

